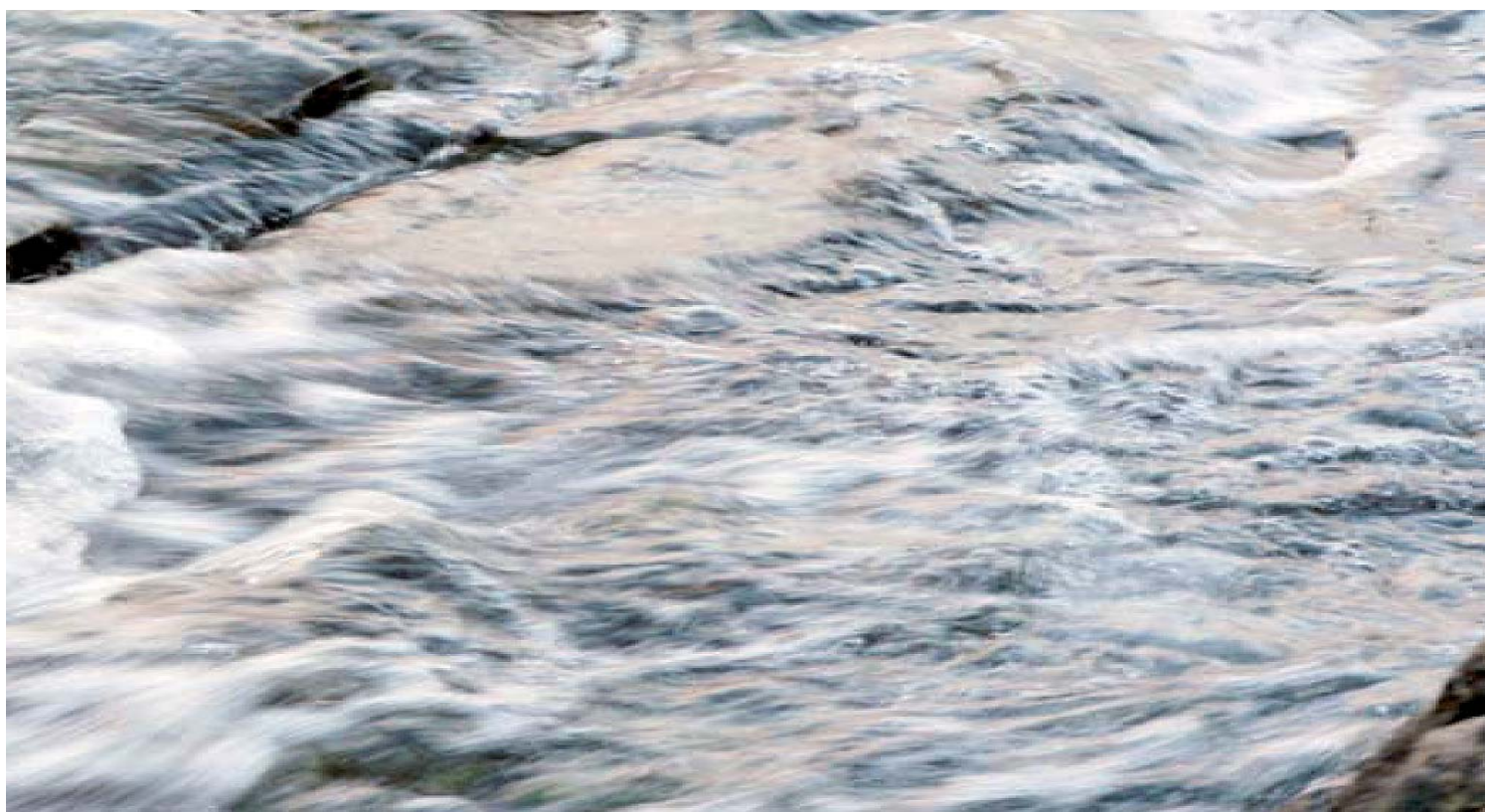

Notat til brug for MR-U's temadiskussion om frafald i ungdomsuddannelserne

Indholdsfortegnelse

Frafaldsproblematikken samfundsmæssigt anskuet – hvad er de centrale problemstillinger og hvilken overordnet politisk diskussion er der brug for i Norden?	5
Frafaldsproblematikken uddannelsesmæssigt anskuet - hvilke konkrete tiltag er der behov for, og hvad kunne være perspektivrigt at sætte i værk på nordisk niveau?.....	6
Fælles nordiske udviklingsarbejder?	6
Fælles nordisk forskning og/eller dataharmonisering?	9
Bilag 1 Program og deltagerliste.....	10

Indledning

Mere end 80 % af alle unge i de nordiske lande i dag får en kompetencegivende ungdomsuddannelse. Dette er historisk højt, men langt fra højt nok til at indfri de politiske ambitioner på området.

Frafaldet på ungdomsuddannelserne må nedbringes. Der arbejdes med denne udfordring i alle nordiske lande, men den ønskede effekt er endnu ikke opnået.

Derfor gennemføres på MR-U 1/10 den 27. april 2010 en temadiskussion om frafald i ungdomsuddannelserne i Norden. Temadiskussionen tager udgangspunkt i det nordiske studie "Frafald i uddannelse for 16-20 åringer i Norden".

Dette notat er udviklet til brug for denne diskussion. Notatet er udviklet af den nordiske rådgivningsgruppe for skolespørgsmål (NSS) i samarbejde med Yrkesudbildningsgruppen - en arbejdsgruppe nedsat af NSS - på baggrund af studiets konklusioner og anbefalinger.

Et udkast til notatets indhold blev sat til diskussion og videreudvikling på "Workshop om frafald" afholdt den 24.- 25. marts 2010 i København (workshoppens program og deltagerliste kan ses i bilag 1), og et revideret udkast har efterfølgende været til kommentering i EK-U.

Studiet om frafald er en del af Nordisk Ministerråds globaliseringsprojekt "En god oplæring for ungdom og voksne". Projektet har som overordnet målsætning "å få flere ungdommer enn i dag til å fullføre en utdanning etter grunnskolen, samt, i overensstemmelse med prinsippet om livslang læring, bidra til å fremme voksnes kunnskaper og kompetanse som grunnlag for personlig utvikling og videre utvikling av arbeids- og samfunnslivet."

Plan for temadiskussion

Formålet med MR-Us temadiskussion er at drøfte erkendelser, resultater og anbefalinger fra studiet om frafald og komme med anbefalinger om eventuel videre opfølgning på nordisk niveau for at forebygge frafald. Temadiskussionen i MR-U gennemføres ud fra følgende to hovedspørgsmål:

1. Frafaldsproblematikken samfundsmæssigt anskuet – hvad er de centrale problemstillinger og hvilken overordnet politisk diskussion er der brug for i Norden?

herunder:

- Grænsefladerne til socialpolitikken og arbejdsmarkedspolitikken
- Den samfundsmæssige kontekst og de politiske målsætninger for frafald

2. Frafaldsproblematikken uddannelsesmæssigt anskuet – hvilke konkrete tiltag er der behov for, og hvad kunne være perspektivrigt at sætte i værk på nordisk niveau?

herunder:

- Fælles nordiske tiltag inden for børnehaver og grundskole, i overgangen mellem grundskole og videregående oplæring og inden for ungdomsuddannelserne?
- Fælles nordisk forskning og/eller dataharmonisering?

I dette notat sættes disse to hovedspørgsmål til diskussion og forslag til nordisk samarbejde inden for de enkelte områder præsenteres.

Udover notatet er selve studiet om frafald aktuelt som forberedelse af temadiskussionen. Et sammendrag af studiet er vedlagt mødepakken til MR-U.

Der er afsat en time til diskussionen og rent praktisk foreslås det, at hver minister forbereder sig på at holde et indlæg på 3-5 minutter med udgangspunkt i de to hovedspørgsmål.

To hovedspørgsmål til diskussion

Frafaldsproblematikken samfundsmæssigt anskuet – hvad er de centrale problemstillinger og hvilken overordnet politisk diskussion er der brug for i Norden?

herunder:

- Grænsefladerne til socialpolitikken og arbejdsmarkedspolitikken
- Den samfundsmæssige kontekst og de politiske målsætninger for frafald

Frafaldet i ungdomsuddannelserne hænger uløseligt sammen med såvel socialpolitikken som arbejdsmarkedspolitikken. I rapporten "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne blandt andet:

"Til trods for disse politiske intensjoner reproduseres fortsatt sosial ulikhet, og i stedet for å bidra til en svekkelse, bidrar utdanningssystemet til å opprettholde reproduksjonen av sosial ulikhet¹."

"En effektiv indsats mod frafald bør rettes mod de bagvedliggende sociale problemer, som medfører, at unge efter afslutningen af grundskolen ikke kan gennemføre en ungdomsuddannelse"².

Frafaldet i ungdomsuddannelserne må forstås kontekstuel. I rapporten "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne i den forbindelse blandt andet:

"Fordi uddanning for alle frem til 18-19 års alder har blitt en norm, og fordi så godt som alle begynner i videregående opplæring får vi et stort frafall. Hadde det fortsatt eksistert et ungdomsarbeidsmarked av betydning, ville det sannsynligvis skjedd en seleksjon slik at flere av de som i dag avbryter videregående opplæring, aldri ville begynt, men gått rett ut i arbeidslivet i stedet. Frafall som fenomen ville hatt et langt mindre volum og vært ansett som et langt mindre problem³"

På workshoppen den 24.- 25. marts 2010 blev det fremhævet som afgørende, at man politisk forholder sig til og diskuterer følgende pointer i den forbindelse:

- at frafald i ungdomsuddannelserne grundlægges i grundskolen og hænger tæt sammen med elevernes sociale vilkår
- at der samfundsmæssigt er brug for en koordineret og tværsektoriel indsats, der nedbryder barrierer til social- og arbejdsmarkedspolitikken og skaber muligheder for synergieffekter områderne imellem
- at der er behov for en nordisk diskussion af, hvordan vi bedst muligt inkluderer de frafaldstruede elever i uddannelsessystemet – og i dette medtager en diskussion af fordele og ulemper ved at give unge ret til ungdomsuddannelse, som det kendes i nogle nordiske lande og ikke i andre
- at der i denne sammenhæng også er behov for en diskussion af, hvordan vi bedst muligt inkluderer unge med svag uddannelsesmæssig baggrund i de nordiske samfund

På workshoppen blev det endvidere fremhævet som afgørende at diskutere, hvordan målsætninger for gennemførelse formuleres, samt hvilke kompetencekrav såvel erhvervslivet som uddannelsessystemet sætter til de unge.

¹ "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden", s.209.

² "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden", s.219

³ "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden", s.218.

Frafaldsproblematikken uddannelsesmæssigt anskuet - hvilke konkrete tiltag er der behov for, og hvad kunne være perspektivrigt at sætte i værk på nordisk niveau?

herunder:

- Fælles nordiske tiltag inden for børnehaven og grundskole, i overgangen mellem grundskole og videregående oplæring og inden for ungdomsuddannelserne
- Fælles nordisk forskning og/eller dataharmonisering?

Frafaldet i ungdomsuddannelserne må selvfølgelig også forstås og angribes som et uddannelsespolitisk anliggende. I rapporten fra studiet "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne:

"Vi har drøftet fire ulike fire former for tiltak som har vært tatt i bruk i flere nordiske land

- a) rådgivning og karriereveiledning*
- b) økt innslag av praksis i yrkesutdanningen*
- c) spesiell oppmerksomhet rundt ungdom som er i faresonen og trenger tett oppfølging*
- d) omfattende reformer.*

På dette grunnlag vil vi understreke, at tiltak for å bekjempe frafall og øke gjennomføringsgraden må:

- *ha fokus på å bedre de unges skoleprestasjoner og deres sosiale og faglige identifikasjon og engasjement i forhold til skolen*
- *settes inn på flere nivåer, a) i barnehage og grunnskole, b) i overgangen mellom grunnskolen og videregående opplæring, og c) innenfor videregående opplæring"⁴*

Fælles nordiske utviklingsarbejder?

I rapporten "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne:

"Landkapitlene viser at det er satt i verk enkelttiltak som har hatt effekt, og vi har vist at den norske Reform 94 førte til betydelig økning i andelen unge som fullførte videregående opplæring.

... Konkret hvilke tiltak dette kan være, skal ikke vi gå i dybden på. Dette må handle om et mangfold av organisatoriske og pedagogiske løsninger, som ofte vil være skole- og klasseromsavhengige."⁵

Eksempelvis peges i det danske landekapitel på en lang række forhold som karakteriserer gode erhvervsskoler med godt undervisningsmiljø og lavt frafald. Skolerne har blandt andet:

- *" Tæt samarbejde mellem erhvervsskolerne, Ungdommens Uddannelsesvejledning og produktionsskolerne.*
- *En strategi mod frafald der er kendt af de ansatte, og som anvendes målrettet og systematisk, og en klar fordeling af ansvaret for at følge op på de unge, der falder fra (Katznelson 2007).*
- *Realkompetencevurdering af alle elever som bruges ved tilrettelæggelse af særlige grundforløb der har en praktisk tilgang til læring (Knudsen 2007).*

⁴ "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.220.

⁵ "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.222.

- *Mentorer og coaches og gode elev-lærer relationer, hvor lærerne giver personlig støtte og tilbakemeldinger til eleven.*
- *Et sterkt og stabilt socialt miljø med få skift og veldefinerte undervisningsrum samt inkluderende elevfællesskaber i den daglige undervisning (Koudahl 2005; DCUM 2006a)⁶*

I rapportens opsamlende kapitel skrives der:

*"... Pedagogene i videregående opplæring må utfordres til å arbeide for å gjøre tilpasset opplæring til en realitet i klasserommene. Men det kan også være snakk om organisatoriske tiltak, eller tiltak som ligger i grenseland mellom pedagogikk og organisering. Vi nevner et slikt eksempel: 45 elever på utdanningsprogram for helse- og sosialfag på Sofienberg videregående skole i Oslo gikk høsten 2009 gjennom hele første års matematikkpensum i løpet av første halvdel av skoleåret, og alle fullførte og besto. I tillegg til dette organisatoriske grepet fikk elevene tett oppfølging, lærerne fikk kompetansepåfyll og matematikken ble yrkesrettet (Aftenposten 2010). Mange av disse elevene hadde et så svakt grunnlag at de uten dette tiltaket sannsynligvis ikke ville klart matematikken. Dette illustrerer at med de rette pedagogiske og organisatoriske grepene er det mulig å redusere frafallet og få flere gjennom med fullført og bestått."*⁷

I den sammenheng påpeger rapporten betydningen af vedvarende og helhedsorienterede tiltag. I det danske landekapitel trækkes følgende op:

*"Generelt peger Jensen m.fl. (2009a) på at den største effekt på frafald opnås, når der udvikles en helhedsorienteret indsats, hvor alle aktører samarbejder med den unges behov i centrum. Analysen fra EVA (2009b) viser, at skolerne har vanskeligt ved at dokumentere de enkelte indsatsområders effekt på frafaldet i erhvervsuddannelserne, blandt andet fordi de ofte iværksætter flere tiltag samtidig. En anden evaluering fra EVA (2009c) viser, at de særlige grundforløbspakker og en mere praksisnær undervisning af lærere og elever vurderes som gode redskaber til øget fastholdelse. Også sociale fællesarrangementer og elevmentorordninger på skolerne vurderes at have en positiv virkning på fastholdelse af eleverne."*⁸

Og i rapportens opsamling står det konkluderende:

*"...På dette grunnlag konkluderer vi at det mulig å få til, til dels betydelig, reduksjon i frafallet og en bedre kompetanseopptilnåelse. Dette vil kreve systematisk, pågående og målrettet hardt arbeid på flere arenaer samtidig."*⁹

Frafaldet i ungdomsuddannelserne hænger sammen med elevernes tidligere oplevelser i børnehaven og grundskole. I rapporten "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne i den forbindelse blandt andet:

*"Genom förstärkning och förbättring av undervisningen i grundskolan bör andelen elever öka, som har behörighet för gymnasieskolans nationella program". Kanske skal den viktigste kampen mot frafall i videregående opplæring føres i barnehagen og grunnskolen?"*¹⁰

*"... Svake skoleprestasjoner på tidligere nivåer og manglende sosial og faglig identifikasjon og engasjement i forhold til skolen er de sentrale forklaringer på frafall, og frafall i videregående opplæring kan betraktes som endepunktet på en prosess som ofte har startet tidlig"*¹¹.

⁶ "Frafall i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.53.

⁷ "Frafall i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.223.

⁸ "Frafall i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.54

⁹ "Frafall i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.221.

¹⁰ "Frafall i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.221.

Kvaliteten i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelserne har stor betydning for frafaldet. I rapporten "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne i den forbindelse blandt andet:

"Fordi ikke alle ved utgangen av grunnskolen har fått gode nok kunnskaper og ferdigheter til å mestre videregående opplæring, er det vår vurdering at noen ungdommer ved overgangen til videregående opplæring veiledes inn i utdanningsløp som ikke sikter mot full studie- eller yrkeskompetanse, men mot en fullføring av videregående opplæring på et lavere nivå. De fleste nordiske landene har slike muligheter innenfor den eksisterende strukturen; Generelt program på Island, Det individuelle programmet i Sverige, Lærekandidatordningen og Praksisbrevet i Norge og Ny mesterlære og produksjonsskoler i Danmark. Disse, eller andre ordninger, bør utnyttes på en langt bedre måte enn hittil for å kunne tilby de som har behov for det, en utdanning i tråd med deres forutsetninger. Det er svært vanskelig å anslå hvor store deler av ungdomskullene dette vil utgjøre."¹²

Frafaldet i ungdomsuddannelserne hænger endvidere nært sammen med uddannelsesmiljøet på uddannelsesinstitutionerne. I rapporten "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne i den forbindelse blandt andet:

"Videre fremholder de samme forfatterne at "Man blir inte marginaliserad för att man har föräldrar med låg utbildning utan därför att det i skolans arbetssätt och organisation finns något som slår ut elever med denna bakgrund i högre grad än andra". Skolen må ta ansvar for å møte disse elevene på en måte som gjør at de identifiserer seg med skolen."¹³

På workshoppen blev det fremhævet som afgørende at forholde sig til, at vi i alle nordiske lande har en gruppe på 10-20 procent af en ungdomsårgang, som det vil være aktuelt at sætte et øget fokus på. For denne gruppe er der brug for en øget indsats.

Workshoppen pegede på, at det i forhold til denne gruppe vil være perspektivrigt og merværdiskabende at supplere nationale tiltag med en fælles nordisk indsats og pegede i den sammenhæng på følgende som mulige tilgange:

- Etablering af ressourcebank om "best practice", der gør den nyeste viden offentlig tilgængelig i Norden
- Udviklingsarbejder med tilknyttet følgeforskning, hvor man på tværs af de nordiske lande skaber nye kompetencer og viden til at håndtere de centrale problemstillinger i praksis
- Erfaringsudveksling afgrænset i forhold til relevante målgrupper, hvor man på henholdsvis myndigheds-, embedsmands- og skolelederniveau kontinuerligt mødes og videndeler om centrale problemstillinger

Indholdsmæssigt blev anbefalingen, at det vil være aktuelt at fokusere en styrket indsats på:

- Overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne, med fokus på vejledningsindsatsen og på betydningen af forskellige former for introforløb i overgangen til ungdomsuddannelserne.
- Udvikling af nye pædagogiske metoder inden for ungdomsuddannelserne med et særligt fokus på pædagogiske differentieringsmetoder, samspillet mellem undervisning og den socialpædagogiske indsats på skolerne samt underviserens rolle og læringsmiljøets betydning.

¹¹ "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.206.

¹² "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.221.

¹³ "Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden", s.222.

Fælles nordisk forskning og/eller dataharmonisering?

Det er vanskeligt at sammenligne, analysere og opnå nye erkendelser om frafald på tværs af landegrænser. I rapporten "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden" skriver forskerne i den forbindelse blandt andet:

"Landkapitlene i denne boka samt drøftingene i dette kapitlet, illustrerer at det er behov for ytterligere forskning både i de landene der det allerede er gjennomført mye forskning og i de landene som er kommet kortest.

Det vi imidlertid ser et klart behov for, er et nordisk forskningsprosjekt omkring frafall i videregående opplæring. Et slikt prosjekt bør gjennomføre felles datainnsamling i alle land, og bør inneholde analyser av offentlige registerdata, surveydata og kvalitative data. Prosjektet bør ha et longitudinelt perspektiv. Et forskningsmiljø i et av landene bør lede prosjektet som bør gjennomføres i et samarbeid mellom forskningsmiljøer i alle de fem nordiske landene."¹⁴

På workshopen diskuteredes problemstillingerne og her var den generelle indstilling, at det i forhold til udbyttet vurderedes at være u hensigtsmæssigt ressourcekrævende at forsøge at dataharmonisere på tværs af de nordiske lande.

Derimod var anbefalingen, at der på fælles nordisk niveau bruges ressourcer på følgeforskning i, hvordan vi bedst muligt tilrettelægger en nordisk indsats for de svagest stillede unge.

Endvidere blev der peget på det hensigtsmæssige i, at der på nordisk niveau samtidigt tages initiativ til etablering af longitudinel forskning, der tilrettelægges således, at den både på individ- og samfundsniveau vil dokumentere effekten af en styrket indsats over for de uddannelsesmæssigt svagest stillede.

¹⁴ "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden", s.223.

Bilag 1 Program og deltagerliste

PROGRAM WORKSHOP

Onsdag den 24. marts 2010

- 17.45 **Vi mødes i lobbyen på [Hotel 71 Nyhavn](#),**
71 Nyhavn, 1051 København K, +45 3343 6200
- 18.00 **Afgang med båd til kulturhuset [Nordatlantens Brygge](#),**
Strandstræde 91, 1401 København K, +45 3283 3700
- 18.10-18.45 **Rundvisning på Nordatlantens Brygge**
- 18.45-21.30 **Middag med introduktion til diskussionerne om frafald**
- 21.30 **Afgang med båd til Hotel 71 Nyhavn**

Torsdag den 25. marts 2010

- 08.30 **Afgang med bus fra Hotel 71 Nyhavn**
- 09.00-09.30 **Introduktion til uddannelsescenter [CPH West, Ishøj](#)**
Vejlebrovej 45-65, 2635 Ishøj, +45 3388 0000
- Velkomst ved direktør Eva Hofman-Bang
Rundvisning i grupper med elevguider
- 09.30-09.45 **Introduktion til dagens indhold og proces**
om dagens formål og indhold ved Phillip Pedersen, det danske Formandskab
om dagens processer ved konsulent Steen Elsborg
- 09.45-10.00 **CPH West, Ishøj – sådan arbejder vi med fastholdelse her**
ved afdelingsleder Birgitte Larsen, Merkantil Afdeling
- 10.00-10.30 **Studiet "Frafald i uddanning for 16-20 åringer i Norden"**
Korte oplæg og svar på spørgsmål fra forskningsleder
Eifred Markussen, NIFU STEP
- Forskelle i definitioner på frafald
 - Hvilken fælles nordisk forskning og/eller dataharmonisering er der brug for?

- 10.30-11.20 **Hvilke politiske diskussioner er nødvendige?**
Kort inspirationsoplæg fra Eifred Markussen med efterfølgende debat
- Årsager til frafald – individuelle, institutionelle og kontekstuelle
 - Den samfundsmæssige kontekst og de politiske målsætninger for frafald
 - Grænsefladerne til socialpolitikken og arbejdsmarkedspolitikken
- 11.20-11.30 **Pause**
- 11.30-13.15 **Hvilke tiltag virker – og hvordan kommer vi videre konkret?**
- 11.30-12.00 **Inspiration fra Norge – hvad gør man for at imødegå frafald?**
En refleksion rundt om frafaldspolitikken
Oplæg fra og dialog med Sidsel Sparre, Kunnskapsdepartementet
- 12.00-12.15 **Studiets systematisering af de nordiske erfaringer med tiltag**
Inspirationsoplæg til frokostdiskussionen ved Eifred Markussen
- 12.15-13.00 **Arbejdende frokost – diskussion af best practice – hvad virker tilsyneladende og hvad har vi brug for af nordiske udviklingsarbejder?**
- 13.00-13.15 **Hvilke tiltag virker? – Hvordan kommer vi videre konkret?**
Opsamling i plenum på frokostdiskussion ved Phillip Pedersen
- 13.15-14.25 **Notat til forberedelse af ministerdiskussion**
- 13.15-14.00 **Refleksion og diskussion med konkretisering af centrale pointer**
Hvilken politisk diskussion er der brug for – hvad er de centrale problemstillinger?
- Den samfundsmæssige kontekst og de politiske målsætninger for frafald
 - Grænsefladerne til socialpolitikken og arbejdsmarkedspolitikken
- Hvilke konkrete tiltag er der behov for – hvad kunne være perspektivrigt at sætte i værk?
- Fælles nordiske udviklingsarbejder i forhold til:
 - Børnehave og grundskole
 - I overgangen mellem grundskole og videregående oplæring
 - Indenfor ungdomsuddannelserne
 - Fælles nordisk forskning og/eller dataharmonisering?
- 14.00-14.25 **Opsamling og fælles refleksion**
Ved Phillip Pedersen og Jacob Johansson, Utdannelsesdepartementet, Sverige
- 14.25-14.30 **Afslutning**
Ved seniorrådgiver Siv Lien, Nordisk Ministerråds sekretariat

DELTAGERLISTE

Navn	Land	Organisation
Maria Biskop	Finland	Ministry of Education Department for Education and Science
Kirsti Kupiainen	Finland	Policy Inerisaavik, Institut for Uddannelsesvidenskab
Louise Richter	Grønland	Mentamálaráðið
Una Joensen	Færøerne	Yrkisdepilin - erhvervsuddannelseskontoret
Eyðun Gaard	Færøerne	Utbildningsdepartementet
Jacob Johansson	Sverige	Utbildningsdepartementet
Fritjof Karlsson	Sverige	Utbildningsdepartementet
Sven Sundin	Sverige	Statens Skolverk
Peter Grønnegaard (kun 24. marts)	Danmark	Undervisningsministeriet
Philip Pedersen	Danmark	Undervisningsministeriet
Bo Kjems	Danmark	Undervisningsministeriet
Gert Nielsen	Danmark	Undervisningsministeriet
Hjørdis Dalsgaard	Danmark	Undervisningsministeriet
Jan Lindebjerg Nielsen	Danmark	Undervisningsministeriet
Christine de Fine Lasse	Danmark	Undervisningsministeriet
Katrine Strange	Danmark	Danmarks Evalueringsinstitut
Erna Arnadottir	Island	Skrifstofa menntamála
Þórir Ólafsson	Island	Skrifstofa menntamála
Sidsel Sparre	Norge	Kunnskabsdepartementet
Maria Grødal	Norge	Kunnskabsdepartementet
Tor-Åge Brekvassimo	Norge	Utdanningsdirektoratet
Kjetil Ulvik	Norge	Kunnskabsdepartementet
Kjersti Elisabeth Milvartsen	Norge	Kunnskabsdepartementet
Dag Johnsen	Norge	Utdanningsdirektoratet
Anne Katrine Kaels	Norge	Utdanningsdirektoratet
Kjetil Helgeland	Norge	Utdanningsdirektoratet
Eifrid Markussen	Norge	Nifustep
Arian Ratkoceri (kun 24. marts)	Sverige	Nordisk Ministerråds sekretariat
Siv Lien	Norge	Nordisk Ministerråds sekretariat
Steen Elsborg	Danmark	Lære- og dialogforum
Anne Louise Schantz	Danmark	Lære- og dialogforum